

Starptautiskās Standartizācijas organizācijas (ISO) pamatnostādnes, Kimberlijas procesa sertifikāciju). Šādas darbības atbalsts ir vēl jo vairāk nozīmīgs tādēļ, ka dažās valstīs tas varētu būt pirmais solis ceļā uz efektīvas likumdošanas ieviešanu sociālajā jomā.

Brisele, 2006. gada 14. decembrī

2.3.9.2 EESK uzskata, ka brīvo eksporta zonu, kas izveidotas, lai radītu piesaistošu vidi investīcijām, darbība nedrīkstētu pārsniegt attiecīgo valstu darba likumdošanā noteiktās robežas. USA piemērošana minētajās zonās nedrīkst aizstāt ILO pamatkonvencijās noteikto prasību ievērošanu.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Bērni — vardarbības ģimenē netieši upuri”

(2006/C 325/15)

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu 2006. gada 21. aprīlī nolēma sagatavot pašiniciatīvas atzinumu par tematu “Bērni — vardarbības ģimenē netieši upuri”

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2006. gada 7. novembrī. Ziņotāja — HEINISCH kdze.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 431. plenārajā sesijā, kas notika 2006. gada 13. un 14. decembrī (13. decembra sēdē), ar 105 balsīm par, 4 balsīm pret un 5 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1 Šis papildu atzinums ir attiecināms uz Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas 2006. gada 16. martā pieņemtajā atzinumā par tematu “Vardarbība pret sievietēm ģimenē” veikto izpēti un definīcijām. Minētajā atzinumā uzmanība bija pievērsta tikai tai vardarbībai, ko partnerattiecībās vīrieši vērs pret sievietēm⁽¹⁾. Arī šajā atzinumā apskatīta tikai šāda veida vardarbība ģimenē, proti, ar partnerattiecībām saistītās vardarbības ietekme uz bērniem, kas ir vardarbības liecinieki. Šī atzinuma priekšmets nav tieša vardarbība pret bērniem ģimenē, ko ļoti bieži izdara arī sievietes — mātes. Ja bērns aug fiziskas un psihiskas vardarbības apstākļos, tam var būt nopietnas sekas, tomēr, neskatoties uz to, bērniem kā vardarbības ģimenē netiešiem upuriem vēl joprojām tiek pievērsta pārlietu maza uzmanība. Arī ievērojot bērnu tiesības uz dzīvi bez vardarbības un īpaši uz audzināšanu bez vardarbības, kā arī tiesības uz aprūpi un aizsardzību, ar šādu stāvokli vairs nedrīkst samierināties.

1.2 Tāpēc EESK vēršas pie ES Padomes prezidentvalstīm ar īpašu lūgumu tēmas “Vardarbība pret sievietēm ģimenē” ietvaros pievērsties arī tēmai “Bērni — vardarbības ģimenē netieši upuri”.

Adresāti: ES Padomes prezidentvalstis un Komisija.

⁽¹⁾ EESK 16.3.2006. pašiniciatīvas atzinums par tematu “Vardarbība pret sievietēm ģimenē”, ziņotāja: HEINISCH kdze (OV C 110, 9.5.2006., 89.-94. lpp.), 2.3.4 un 2.3.5 punkts.
URL:

1.3 2006. gada 4. un 5. aprīlī ar konferenci Monako tika uzsākta Eiropas Padomes trīs gadu (2006 — 2008) programma “Ar bērnu līdzdalību veidota viņiem draudzīga Eiropa” (*Building a Europe for and with Children*). Līdzās bērnu tiesību aizsardzības “popularizēšanai” šī programma pievērsīsies “bērnu aizsardzības pret vardarbību” jomai. Lai šai svarīgajai iecerei piešķirtu vēl lielāku nozīmi arī plašsaziņas līdzekļos un it īpaši tajos, EESK ierosina rīkoties kopīgi, iesaistot Eiropas Padomi, Eiropas Parlamentu, Reģionu komiteju UNICEF.

Adresāti: Eiropas Padome, Eiropas Parlaments, Reģionu komiteja un UNICEF.

1.4 Par vardarbības ģimenē novēršanu galvenokārt ir atbildīgas dalībvalstis. Tomēr, ievērojot bērnu tiesību nozīmīgumu un dažādu valstu atšķirīgo attieksmi pret šo jautājumu, EESK uzskata par nepieciešamu izstrādāt vienotu Eiropas stratēģiju.

Šīs vienotās Eiropas stratēģijas pamatā ir jābūt ES mērogā veiktam pirmajam pētījumam par vardarbības apstākļos augošiem bērniem, analizējot, cik izplatīta ir šī parādība un kādas ir tās sekas, kādas ir iespējas un ierosinājumi no šīs vardarbības netieši cietušo bērnu aizsardzībai un atbalstam.

Adresāti: Komisija, Tieslietu, brīvības un drošības ģenerāldirektors.

1.5 Vardarbību pret bērniem saistībā ar vardarbību ģimenē var efektīvi apkarot tikai attiecīgās valsts līmenī. Tādēļ katrai dalībvalstij tās valsts rīcības plāna par vardarbības ģimenē apkarošanu izstrādē un ieviešanā būtu noteikti jāiekļauj arī jautājums par tematu "Bērni — vardarbības ģimenē netieši upuri". Īpaša uzmanība būtu jāpievērš šādiem jautājumiem:

- apsekojumi bērniem, kas aug vardarbības apstākļos, analizējot šīs parādības izplatību un sekas;
- apsekojumi par iespējām un ierosinājumiem no šīs vardarbības netieši cietušo bērnu aizsardzībai un atbalstam;
- apzināšanās, ka bērni, kas netieši cieš no vardarbības ģimenē, ir atsevišķa grupa, kam nepieciešams izstrādāt īpašu atbalsta piedāvājumu;
- visu pasākumu sasaiste un saskaņošana visās darbības jomās, bet īpaši starp sieviešu patversmēm un sieviešu konsultāciju punktiem no vienas puses un jauniešu sociālajām iestādēm, bāriņtiesām, bērnu aizsardzības centriem, kā arī ģimenes konsultāciju punktiem no otras puses;
- vardarbības ģimenē attīstības tendenču ievērošana, nosakot saskarsmes un aizgādības tiesības;
- migranšu, pret kurām ir vērstā vardarbība, bērnu īpašā stāvokļa ievērošana;
- izglītības un kvalifikācijas paaugstināšana visās šajā jomā iesaistītajās profesionālajās grupās un darbības nozarēs — bērnu un jauniešu palīdzības, konsultāciju un aizsardzības iestādēs, atbalsta sniegšanas iestādēs, skolās, bērnudārzos un brīvā laika pavadīšanas iestādēs, veselības aprūpē, policijā un tieslietu sistēmā — kuru uzdevums ir konstatēt bērnu īpašo, ar vardarbību ģimenē saistīto apdraudējumu un sniegt efektīvu palīdzību cietušajiem;
- īpašu profilakses pasākumu izstrāde un ieviešana saistībā ar bērniem — vardarbības ģimenē netiešiem upuriem;
- tādu sabiedrības informēšanas kampaņu veikšana, kas paredzētas potenciālajiem tiešajiem vardarbības pret bērniem lieciniekiem (kaimiņiem, vecāku paziņām vai radniekiem), lai mazinātu minēto personu vienaldzīgu nostāju attiecībā uz pārinodarījumiem bērniem;
- atbalsts ar valstisku un nevalstisku struktūru palīdzību un kontaktpersonu bērniem iecelšana, par paraugu izmantojot bērnu ombudu, kas vairākās valstīs jau ir izveidots ⁽²⁾;
- īstenojot izpratnes veidošanas kampaņas, sabiedrība būtu jāinformē par valstu rīcības plāniem un tajos iekļautajiem pasākumiem un koncepcijām.

Adresāti: dalībvalstis

⁽²⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:110:0089:0094:LV:PDF>.
Eiropas Bērnu ombuda tīkls (ENOC):

2. Pamatojums.

2.1 Kādēļ nepieciešams papildu atzinums?

2.1.1 Šis papildu atzinums ir attiecināms uz Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas 2006. gada 16. martā pieņemtajā atzinumā par tematu "Vardarbība pret sievietēm ģimenē" veikto izpēti un definīcijām Minētajā atzinumā uzmanība bija pievērsta tikai tai vardarbībai, ko partnerattiecībās vīrieši vērs pret sievietēm. Arī šajā atzinumā apskatīta tikai šāda veida vardarbība ģimenē, proti, ar partnerattiecībām saistītās vardarbības ietekme uz bērniem, kas ir vardarbības liecinieki. Šī atzinuma priekšmets nav tieša un nepastarpināta vardarbība pret bērniem ģimenē, ko ļoti bieži izdara arī sievietes — mātes. Empīriski novērojumi vairākās Eiropas valstīs liecina, ka vismaz pusē no visiem gadījumiem bērni ir vardarbības ģimenē liecinieki un ka aptuveni trīs ceturtdaļas no tām sievietēm, kuras meklē patvērumu sieviešu patversmēs, ņem līdzi bērnus ⁽³⁾. Ar empīriskiem novērojumiem un statistikas datiem arī viennozīmīgi pierādīts, ka tēva pret māti vērstā vardarbība vienmēr kaitē bērniem, lai arī vardarbība ģimenē nav tieša un nepastarpināta vardarbība pret bērniem. Tomēr bērnu kā vardarbības ģimenē netiešu upuru stāvoklis joprojām gandrīz nav apzināts, un viņi nekādā ziņā nesaņem pienācīgu uzmanību, palīdzību un atbalstu. Šī papildu atzinuma nolūks ir mainīt stāvokli, pievēršot uzmanību "bērniem — vardarbības ģimenē netiešiem upuriem", aprakstot viņu īpašo situāciju, nosaucot problēmas un izsakot ieteikumus stāvokļa un bērnu tiesību uzlabošanai.

2.2 Vardarbība pret bērniem saistībā ar vardarbību ģimenē.

2.2.1 Vardarbība pret bērniem lielākoties notiek tuvākajā sociālajā lokā, galvenokārt tieši ģimenē. Visdrīzāk, ka tieši šajos apstākļos bērni kļūst par vardarbības lieciniekiem un upuriem: par upuriem pieaugušo vardarbībai un par lieciniekiem vardarbībai starp pašiem pieaugušajiem.

2.2.2 Ja tieša un nepastarpināta vardarbība pret bērniem ģimenē vai arī ģimenei tuvā sociālajā lokā — fiziska, seksuāla un garīga vardarbība, kā arī nevērīga izturēšanās — Eiropas līmenī un dalībvalstīs jau gadiem ilgi ir atzīta par problēmu, novērtēta kā viens no smagākajiem bērnu tiesību pārkāpumiem, un ir izdarīti atbilstoši secinājumi attiecībā uz šādas vardarbības novēršanu un apkarošanu, tad bērnu kā vardarbības ģimenē netiešu upuru stāvoklis joprojām gandrīz nav apzināts. ⁽⁴⁾

2.2.3 Ar vardarbību ģimenē saprotama vardarbība pret partneri, psihiska vai fiziska (arī seksuāla) vardarbība laulībā vai neprecētu pāru kopdzīvē ⁽⁵⁾. Tā galvenokārt izpaužas kā vīriešu vardarbība pret sievietēm. Lielāka daļa cietušo sieviešu ir mātes. Gadījumos, kad sievietes cieš no šādas savu partneru vardarbības, bērni lielākoties ir vai nu tās tieši liecinieki, vai arī dzird to ⁽⁶⁾.

⁽³⁾ <http://www.ombudnet.org/>

⁽⁴⁾ Atbilstoši pierādījumi B. Kavemann/U. Kreyssig izdevumā "Handbuch Kinder und Häusliche Gewalt". Wiesbaden, 2006.

⁽⁵⁾ Spilgts piemērs tam ir daudzie projekti, kas DAPHNE programmas ietvaros ir tikuši un joprojām tiek atbalstīti. Ieskatu Eiropas Padomes pasākumos, kas paredzēti bērnu tiesību aizsardzībai pret jebkāda veida vardarbību, sniedz UNICEF Innocenti Research Centre 2005. gadā publicētais ziņojums "Council of Europe Actions to Promote Children's Rights to Protection from all Forms of Violence".

⁽⁶⁾ Informāciju par definīciju, apjomu, cēloņiem un sekām skatīt EESK atzinumā par tematu "Vardarbība pret sievietēm ģimenē" (1. zemsvītras piezīme).

2.2.4 Vardarbība pret māti ir arī viens no vardarbības pret bērnu veidiem. Bērni, kas ir vardarbības ģimenē liecinieki, kas ir spiesti piedzīvot un vērot, kā viņu tēvs, patēvs vai mātes draugs sit un nežēlīgi izturas pret māti, vienmēr ir arī psihiskās vardarbības upuri. Lai arī vardarbība ģimenē nav tieša un nepastarpināta vardarbība pret bērniem, tomēr vardarbība pret māti vienmēr kaitē arī bērniem (7).

2.2.5 Turklāt ar vairāku zinātnisku pētījumu palīdzību ir pierādīts, ka vardarbība pret sievietēm ģimenē un nežēlīga izturēšanās pret bērniem bieži ir vērojama vienās un tajās pašās ģimenēs (8). Vīrieši, kas nežēlīgi izturas pret savām partnerēm, nereti ir vardarbīgi arī pret bērniem. Sievietes, kas cieš no vardarbības, var savukārt izturēties vardarbīgi pret bērniem, jo viņas dzīvo vidē, kurā vardarbība tiek uzskatīta par ikdienišķu parādību.

2.2.6 Turklāt no nežēlīgas izturēšanās cietušas sievietes bieži ir tik nomāktas, ka nespēj bērnus atbilstoši aprūpēt un uzraudzīt. Apstākļi, ka sievietes ilgstoši ir pakļautas savu partneru vardarbībai, daudzām no viņām laupa iespēju kaut ko darīt bērnu aizsardzībai.

2.2.7 Vardarbība ģimenē nav tikai apdraudējums un kaitējums sievietes dzīvei, tā nozīmē arī ierobežojumu un draudus bērnu labklājībai.

2.3 Vardarbības ģimenē ietekme uz bērniem.

2.3.1 Bērnu augšanai fiziskas un psihiskas vardarbības apstākļos var būt nopietnas sekas. Bērni, tai skaitā pat mazi bērni, redzot viņu tēva, patēva vai mātes drauga vardarbību un mātes bezspēcību, jūtas bezpalīdzīgi un neaizsargāti, kā arī daļēji atbildīgi par to, kas notiek. Bieži bērniem šķiet, ka viņi paši ir vainojami vardarbībā. Vai arī bērni cenšas iesaistīties un aizsargāt māti, un tādējādi paši kļūst par vardarbības upuriem.

2.3.2 Daudzi pētījumi, it īpaši ASV un Kanādā, ir veltīti šai problemātikai (9) Ir novērojamas vērā ņemamas kopsakarības, lai arī sekas attiecībā uz katru atsevišķu bērnu ir atšķirīgas un ne visiem bērniem vardarbības rezultātā veidojas uzvedības traucējumi. Trūkst arī epimūriski pamatotu kritēriju, lai varētu noteikt to, vai katrā atsevišķā gadījumā pastāv risks un cik liels tas ir.

2.3.3 Kā kaitējoši apstākļi pirmām kārtām jāmin: dzīve apdraudējuma pilnā vidē, neiespējamība paredzēt jaunus uzbrukumus, eksistenciālas bailes par māti, bezpalīdzības sajūta attiecīgās situācijās, izolācija, kas saistīta ar bieži novērojamu prasību

(7) Par šo tematu skatīt: A. Mullender/R. Morley: "Children living with domestic violence. Putting men's abuse of women on the Child Care Agenda", Londona, 1994. gads.

(8) Par šo tematu skatīt: E. Peled e.a. (eds.): "Ending the cycle of violence. Community response to children of battered women. Thousand Oaks", CA, 1995. gads.

(9) Par šo tematu skatīt: A. Mullender/R. Morley: "Children living with domestic violence. Putting men's abuse of women on the Child Care Agenda", Londona, 1994. gads.
Daudzu šo pētījumu visaptveroši izklāstīts un izvērtēts salīdzinājums ir atrodams Jeffrey L. Edleson darbā: "Should childhood exposure to adult domestic violence be defined as child maltreatment under the law?",

neizpaust notiekošo neiesaistītām personām, ar lojalitāti pret vecākiem saistīti konflikti, bērna un vecāku savstarpējo attiecību traucējumi.

2.3.4 Šo apstākļu rezultātā bērniem var izveidoties nopietnas problēmas un uzvedības traucējumi: psihosomatiski simptomi un psihiski traucējumi kā, piemēram, zema pašapziņa, nemiers, miega traucējumi, grūtības skolā, baiļu sajūta, agresivitāte un pat domas par pašnāvību.

2.3.5 Ja vardarbībā vainojamie nežēlīgi izturas ne tikai pret savu partneri, bet arī pret bērniem, tad traucētas attīstības un psihisku īpatnību simptomi var izpausties vēl smagāk.

2.3.6 Augšana tādos apstākļos, kas saistīti ar vardarbību ģimenē, var ietekmēt arī bērnu attieksmi pret vardarbību un viņu pašu vardarbīgu rīcību. Novērojot vecāku izturēšanos vai ņemot vērā viņu pašu ar vardarbību saistīto pieredzi, bērni var pārņemt vecāku problemātisko uzvedības paraugu. Tā dēvētā "vardarbības loka" sekas var būt tādas, ka zēni apgūst vardarbības vaininieka, bet meitenes — vardarbības upura lomu, un kā pieaugušie paši kļūst par vardarbības ģimenē vaininiekiem un upuriem.

2.3.7 Ietekme ir sevišķi smaga attiecībā uz tiem bērniem, kas ir bijuši spiesti piedzīvot to, ka partneris ir māti nogalinājis.

2.4 EESK analīze un priekšlikumi.

2.4.1 Bērniem augot vardarbīgā vidē ģimenē, viņi vienmēr tiešā vai netiešā veidā cieš no šīs vardarbības. Viņi ir pakļauti virknei kaitējošu apstākļu, kas būtiski un ilgstoši var ietekmēt viņu labsajūtu un uzvedību.

2.4.2 Šīs ietekmes nozīme ilgu laiku netika pienācīgi novērtēta. Neraugoties uz pēdējos gados uzsāktu diskusiju par šo problēmu, bērniem kā vardarbības ģimenē upuriem joprojām tiek pievērsta nepietiekama uzmanība.

2.4.3 Arī ievērojot bērnu tiesības uz dzīvi bez vardarbības un īpaši uz audzināšanu bez vardarbības, kā arī tiesības uz aprūpi un aizsardzību, ar šādu stāvokli vairs nedrīkst samierināties (10).

2.4.4 EESK priekšlikumi galvenokārt ir vērsti uz šādām jomām:

2.4.5 Apsekojumi par to bērnu stāvokli, pret kuriem ir vēsta vardarbība ģimenē.

(10) <http://www.mincava.umn.edu/link/documents/shouldch/shouldch.shtml>.

2.4.5.1 Visai atšķirīga ⁽¹¹⁾ ir situācija attiecībā uz to, vai un kādā mērā to bērnu stāvoklis, pret kuriem ir vērstā vardarbība ģimenē, ES dalībvalstīs ir atzīts par problēmu, un vai tā rezultātā ir veikti novēršanas un profilakses pasākumi. Tas atbilst situācijai ES līmenī, kas ir aprakstīta EESK atzinumā ⁽¹²⁾ par tematu "Vardarbība pret sievietēm ģimenē".

2.4.5.2 Lai ES veicinātu profesionāla un politiska līmeņa diskusijas par šo tematu, ļoti svarīga būtu precīza un aktuāla informācija par sabiedrības attieksmi pret vardarbības ģimenē fenomenu, par tiesisko regulējumu un rīcības metodēm bērnu aizsardzībai un atbalstam, kā arī par novēršanas un profilakses pasākumiem.

2.4.6 *Izpētes projektu īstenošana par vardarbības ģimenē veidiem, apmēriem un ietekmi uz bērniem.*

2.4.6.1 Izpētes joma "Vardarbība pret bērniem ģimenē" lielākajā daļā ES dalībvalstu ir jāapzīmē kā "terra incognita" ⁽¹³⁾. Ir tikai atsevišķi pētījumi par bērnu stāvokli, kas aug, ciešot no vardarbības ģimenē. Arī iespējas un šķēršļi attiecībā uz palīdzības un atbalsta pieejamību gandrīz nav izpētīti.

2.4.6.2 Visās ES dalībvalstīs būtu jāveic apsekojumi un izpētes projekti par bērniem, kas cieš no vardarbības ģimenē. Lai nodrošinātu izmantoto paņēmieni un atziņu salīdzināmību, lietderīga un nepieciešama būtu saskaņota rīcība ⁽¹⁴⁾.

2.4.7 *Palīdzība un atbalsts bērniem — vardarbības ģimenē netiešiem upuriem.*

2.4.7.1 Pēdējo gadu laikā ir ievērojami uzlabots sievietēm, kas kļuvušas par vardarbības ģimenē upuriem, paredzētais atbalsta piedāvājums, turpretī līdz šim gandrīz nav pieejams atbalsta piedāvājums šo sieviešu bērniem.

2.4.7.2 Lai veiksmīgi palīdzētu šiem bērniem, ir svarīgi atšķirt to pieredzi, ko viņi izjutuši kā vardarbības ģimenē liecinieki, no tās pieredzes, kas saistīta ar vecāku vardarbīgu rīcību un nežēlīgu izturēšanos tieši pret pašiem bērniem. Lai arī šīs vardarbības izpausmes formas bieži vien saplūst, no vardarbības ģimenē netieši cietušie bērni būtu jāuzskata par atsevišķu upuru

⁽¹¹⁾ Tā teikts ANO Konvencijā par bērnu tiesībām, ko 1989. gadā pieņēma ANO Ģenerālā asambleja un kura, izņemot divas valstis, jau ir ratificēta visā pasaulē. Par stāvokli attiecībā uz bērnu tiesībām ES līmenī 2006. gada jūlijā tika publicēts Komisijas paziņojums (COM (2006) 367 galīgā redakcija). EESK 12./13.12.2006. atzinums par tematu Komisijas paziņojums: "Ceļā uz ES stratēģiju par bērnu tiesībām", ziņotāja — VAN TURNHOUT kdze.

⁽¹²⁾ To parāda ziņojumi un informācija, kas ir pieejama par Īriju, Lielbritāniju, Dāniju, Zviedriju un Vāciju. Labu pārskatu par pašreizējo stāvokli Vācijā un dažās citās dalībvalstīs nodrošina Barbara Kavemann un Ulrike Kreyszig izdotā rokasgrāmata "Handbuch Kinder und häusliche Gewalt", Vitzbādene, 2006. gads.

⁽¹³⁾ Par šo tematu skatīt: EESK atzinuma par tematu "Vardarbība pret sievietēm ģimenē" 2.3.2 punktu (1. zemsvītras piezīme). Pat nesēn — 2006. gada februārī — publicētajā ziņojumā "State of European research on the prevalence of interpersonal violence and its impact on health and human rights" nodaļā "Violence against children and youth" šī problēma nav apskatīta (

⁽¹⁴⁾ [http://www.cahrhv.uni-osnabrueck.de/reddot/CAHRVreportPrevalence\(1\).pdf](http://www.cahrhv.uni-osnabrueck.de/reddot/CAHRVreportPrevalence(1).pdf).

Piemēram, DAPHNE programmas ietvaros vai ar tādas struktūras palīdzību kā ES pētniecības tīkls "Co-ordination Action on Human Rights Violations (CAHRV)", kura uzdevums ir apvienot izpētes pasākumus par visa veida vardarbību, ievērojot dzimumu un paaudžu īpatnības un kuru finansē no Komisijas Sestās pamatprogrammas līdzekļiem (skatīt www.cahrhv.uni-osnabrueck.de).

grupu, kam ir nepieciešams izstrādāt īpašu atbalsta piedāvājumu.

2.4.7.3 Vardarbības ģimenē apstākļos ne vīrietis, kas ir vardarbības vaininieks, ne arī sieviete, kas cieš no šīs vardarbības, nav spējīgi atbilstoši uzraudzīt savus bērnus. Tādēļ bērniem ir nepieciešams atsevišķs konsultāciju piedāvājums, kā arī valsts un nevalstisku struktūru atbalsts. Kā piemērs šajā ziņā var kalpot Zviedrijas rastais risinājums: zviedru bērniem un jauniešiem līdz 18 gadu vecumam ir pašiem savs ombuds ("Barnombudsmannen"), kurš cita starpā uztur pastāvīgus sakarus ar bērniem un jauniešiem, lai tādējādi uzzinātu viņu uzskatus un viedokļus ⁽¹⁵⁾.

2.4.7.4 Bieži vien vardarbības pret bērniem liecinieki ir kaimiņi, vecāku paziņas vai radnieki. Viņu aktīva nostāja ļautu novērst daudzas traģēdijas. Tomēr praksē viņi ļoti reti mēģina palīdzēt no vardarbības cietušajam bērnam. Lai mainītu šādu vienaldzīgu nostāju, nepieciešama konsekvanta pieeja un atbilstīgas informācijas kampaņas, kas potenciālajos vardarbības lieciniekos izraisītu arī pozitīvas emocijas.

2.4.8 *Sadarbības starp bērnu un sieviešu aizsardzības jomām uzlabošana.*

2.4.8.1 Sieviešu un viņu bērnu aizsardzība pret vardarbību ģimenē šķiet ļoti radniecīgas jomas. Tomēr patiesībā starp sieviešu aizsardzību un atbalstu un starp bērnu aizsardzību un atbalstu pastāv ievērojami interešu konflikti.

2.4.8.2 Starp sieviešu patversmēm un sieviešu konsultāciju punktiem no vienas puses un jauniešu sociālajām iestādēm no otras puses bieži vien valda neuzticības pilna gaisotne.

2.4.8.3 Epmēriski vērojumi tomēr nepārprotami norāda uz nepieciešamību pēc sadarbības: ja ignorē draudus un nežēlīgu apiešanos ar sievietēm, iespējams, ka noteiktie uzraudzības un aprūpes tiesību nosacījumi arī pēc šķiršanās no vardarbīgā partnera atkal pastāvīgi liek sievietēm tikties ar viņu, tādējādi pakļaujot sievietes un bērnus iespējamiem draudiem un miesas bojājumiem. ⁽¹⁶⁾

⁽¹⁵⁾ Par šo tematu skatīt arī pašreizējā ombuda runu "Corporal Punishment of Children", šajā runā ir apskatīts arī to bērnu stāvoklis, kuri ir kļuvuši par lieciniekiem vardarbībai ģimenē (tikai angļu valodā), (http://www.bo.se/files/in_%20English,%20publikationer,%20pdf/corporal_%20punishment%20of%20children060501.pdf). Arī citās valstīs jau pastāv šāda struktūra; skatīt Eiropas Bērnu ombuda tīklu (ENOC): <http://www.ombudsmen.org/>

⁽¹⁶⁾ Par šo tematu skatīt, piemēram, M. Hester/I. Radford: "Domestic violence and child contact arrangements in England and Denmark". Bristol 1994. 70 % no tām sievietēm, kuru bērni tikās ar tēvu, vēl vairāk nekā gadu pēc šķiršanās tika atkārtoti pakļautas vardarbībai un/vai draudiem apmeklējumu laikā vai bērnu nodošanas brīdī; arī 55 % bērnu tika pakļauti vardarbībai apmeklējumu laikā.

2.4.8.4 Nākotnes stratēģiju un noteikumu mērķim ir jābūt labai sadarbībai starp sievietes un vīriešu konsultāciju punktiem no vienas puses un jauniešu sociālajām iestādēm, bāriņtiesām, bērnu aizsardzības centriem, kā arī ģimenes konsultāciju punktiem no otras puses.

2.4.9 *Vardarbības ģimenē ņemšana vērā, nosakot saskarsmes un aizgādības tiesības.*

2.4.9.1 Ar bērniem saistīto tiesisko nosacījumu ES dalībvalstīs pamatā galvenokārt ir vispārpieņemtais tēls par kopīgiem, saskanīgiem vecākiem un ar mātes un tēva kopīgo atbildību par bērnu arī pēc šķiršanās, kā arī ar to saistīto iespēju bērnam iegūt patstāvīgas tiesības satikties ar abiem vecākiem.

2.4.9.2 Tomēr vardarbības ģimenē gadījumā, kad viens no vardarbīgajiem vecākiem parasti ilgākā laika posmā ir pastāvīgi pārkāpis partneres un bērna tiesības un nodarījis viņiem fizisku un garīgu kaitējumu, trūkst priekšnosacījumu šāda veida ar bērniem saistīto tiesību attiecināšanai uz abiem vecākiem. Šie priekšnosacījumi ir atbildības un savstarpējas cieņas pilna partnerība un ar to saistītā spēja nodalīt pāra nesaskaņas no vecāku pienākumiem.

2.4.9.3 Ar bērnu tiesībām saistītās procesuālās darbībās tādēļ vairāk nekā līdz šim jāņem vērā vardarbībai ģimenē raksturīgi apdraudējuma aspekti, it īpaši ļoti iespējamā varbūtība, ka ar šķiršanos nebūt nav pārtraukti vardarbības draudi. Sieviešu un bērnu aizsardzībai un drošībai ir jābūt nozīmīgiem aspektiem lēmumu pieņemšanā.

2.4.9.4 Pretnostatot tādas tiesiskās vērtības kā sievietes aizsardzība un atbalsts, bērnu aizsardzība un labklājība un vīriešu tiesības, priekšroka vienmēr jānodod aizsardzībai pret vardarbību, nevis tiesībām uz saskarsmi.

2.4.10 *Īpašas prasības: no vardarbības cietušu migranšu bērni.*

2.4.10.1 Daļā gadījumu, kas saistīti ar vardarbību ģimenē, ir iesaistītas sievietes un bērni no migrantu ģimenēm, kurās viņi ir pakļauti lielākam riskam, ievērojot atšķirtību no ģimenes locekļiem, ierastās sociālās vides pamešanu, kurā vardarbību netiktu pieļauta, nenoteiktu uzturēšanās statusu, niecīgu valodas prasmi

un sarežģītos dzīves apstākļus attiecīgajā sociālajā vidē, kā arī citus iemeslus.

2.4.10.2 Lai arī vardarbība ģimenē ir sastopama pilnīgi visās valstīs, visās kultūrās un visos sociālajās vidēs, tomēr vislielākajam riskam sievietes un bērni ir pakļauti tādā sabiedrībā un kultūrā, kur vismazāk nodrošināta sievietes un vīriešu līdztiesība, kur visstingrāk ir noteikts īpašu dzimumu lomu sadalījums un pastāv tādas kultūras normas, ar kuru palīdzību vīriešu tiesības ir pretnostatītas sievietes tiesībām.

2.4.10.3 Rīcības iespējas ierobežo tieši tiesiskais stāvoklis, kas ir atkarīgs no personas uzturēšanās statusa. Tas īpaši attiecināms uz migrantēm un viņu bērniem, kas konkrētajā valstī neuzturas pastāvīgi.

2.4.10.4 Tādēļ visos novēršanas pasākumos, palīdzības un atbalsta piedāvājumos migranšu un viņu bērnu stāvoklis ir īpaši jāņem vērā. Turklāt kopā ar sociālajā jomā iesaistītajām personām un organizētās pilsoniskās sabiedrības organizācijām ir jānodrošina īpašas kampaņas informētības un šo personu grupu drošības paaugstināšanai.

2.4.11 *Visu to profesiju pārstāvju, kuru darbs saistīts ar vardarbību ģimenē, apmācības un kvalifikācijas paaugstināšanas uzlabošana.*

2.4.11.1 Bērnu tiesību ievērošanai ir nepieciešama augsta profesionalitāte visās šajā jomā iesaistītajās profesionālajās grupās un darbības nozarēs: bērnu un jauniešu palīdzības, konsultāciju un aizsardzības iestādēs, atbalsta sniegšanas iestādēs, skolās, bērnudārzos un brīvā laika pavadīšanas iestādēs, veselības aprūpē, policijā un tieslietu sistēmā.

2.4.12 *Vardarbības ģimenē profilakses nozīmes uzsvēršana.*

2.4.12.1 Visas koncepcijas un pasākumi, kas ir piemēroti, lai novērstu vardarbību pret sievietēm ģimenē, tāpat arī ir piemēroti gadījumos, kad vardarbības ģimenē upuri ir bērni⁽¹⁷⁾.

2.4.12.2 Turklāt ir jāveic īpaši profilaktiski pasākumi saistībā ar bērniem — vardarbības ģimenē netiešiem upuriem, tajā skaitā sagatavojot informācijas materiālus attiecīgajās jomās iesaistītajiem darbiniekiem.

Briselē, 2006. gada 14. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁷⁾ Par šo tematu skatīt: EESK atzinumu par tematu "Vardarbība pret sievietēm ģimenē".